

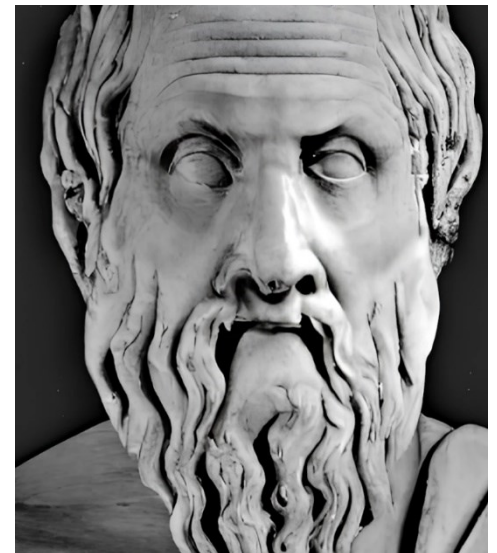
Källövning - Inställningen till demokrati i antikens Aten

Perikles var en atenskt statsman som levde under 400-talet f.kr. Han är känd för att vara en stor förespråkare av demokrati och argumenterande kraftfullt för demokrati under hans tid som ledande politiker. Nedan ser du ett utdrag från en text som Perikles skrev om Atens demokrati.

"Vår konstitution kopierar inte grannstaternas lagar; vi är snarare ett mönster för andra än för imitatorer själva. Dess administration gynnar de många istället för de få; det är därför den kallas en demokrati. Om vi ser till lagarna, de ge alla lika rättvisa i sina privata olikheter; ingen social ställning, avancemang i det offentliga livet faller på rykte för kapacitet, klasshänsyn får inte inkräkta på meriter; inte heller återigen hindrar fattigdom vägen, om en man kan tjäna staten, han hindras inte av sitt tillstånd dunkel (mörker). Den frihet som vi åtnjuter i vår regering sträcker sig även till vårt vanliga liv. Där, långt ifrån att utöva en svartsjuk övervakning över varandra, känner vi oss inte uppmanade att vara arga med vår granne för att han gör vad han vill, eller till och med för att ägna sig åt de skadliga blickar som inte kan undgå att vara stötande, även om de inte ger några positiva straff. Men all denna lätthet i våra privata relationer gör oss inte laglösa som medborgare. Mot denna rädsla är vårt främsta skydd, som lär oss att lyda domarna och lagarna, särskilt när det gäller skyddet av de skadade, oavsett om de faktiskt finns i lagboken eller tillhör den kod som, även om den är oskriven, men inte kan vara bruten utan erkänd skam."

Platon var en atenskt filosof som idag räknas som en av de viktigaste i västerländsk filosofi. Han föddes året efter Perikles dog 428 f.kr. Han är bland annat känd för att kritisera demokratin i Aten och hans argument emot demokratin används fortfarande idag. Nedan har du ett antal utdrag från ett av Platons politiska verk Staten där han skriver om sin idealstat som inte drivs av demokrati utan mer en diktatur där ledarna är upplysta filosofer. Platon skrev i dialogform vilket betyder att han skriver som en konversation mellan människor.

"Till slut tror jag att de (demagogerna - Människor som försöker övertyga människor på lösa grunder) erövrar akropolis i den unge mannens själ, när de märker att den står tom på vetenskap, tom på sköna sysslor och tom på sanna argument, som ju är de bästa beskyddarna och väktarna i sinnet hos män som älskas av gudarna (...)."

"-Vad är det för något som demokratin bestämmer såsom det goda menar du?"

-Friheten! svarade jag. Där har du nog det som man i en demokratiskt inrättad stat kan höra omtalas som det finaste (...)."

”Jo, när en demokratiskt ordnad stat törstar efter frihet och får usla kypare som ledare då tror jag att den berusar sig på frihet i outspädd form långt över det tillbörliga, och om inte de styrande är alldeles släpphänta och inte tillhandahåller frihet i stora mått anklagar staten (befolkningen) dem för att vara oligarkiska skurkar och straffar dem (...).”

”-Alltför stor frihet slår alltså sannolikt över i alltför stort slaveri, hos individen och i staten. - Sannolikt, ja.

-Så sannolikt uppkommer tyranniet, sade jag, inte ur någon annan statsform än demokratin - det grymmaste och mest fullständiga slaveriet växer fram ur den mest extrema friheten. Det tror jag (...).”

”Det är väl likadant med en folkledare (demokratiskt val person)? När han har lyckats prata omkull massan ordentligt drar han sig inte för att smaka blod av den egna stammen. Han anklagar någon falskeligen, som den sortens människor gärna gör, han drar honom inför rätta, mördar honom, och när han utplånar en människas liv smakar hans ogudomliga tunga och mun blod av en mördad frände (...).”

Frågor till Perikles och Platons texter:

1. Vad säger texterna om det atenska samhället under antiken?
2. Vad säger texterna om inställningen till demokrati i det atenska samhället under antiken?
3. Kan det finnas en anledning varför Perikles och Platon beskriver demokrati olika?
4. Formulera en historisk fråga som går att besvara med hjälp av källorna, bevara också frågan.
5. Kan vi dra några andra slutsatser efter att ha läst Perikles och Platons texter?